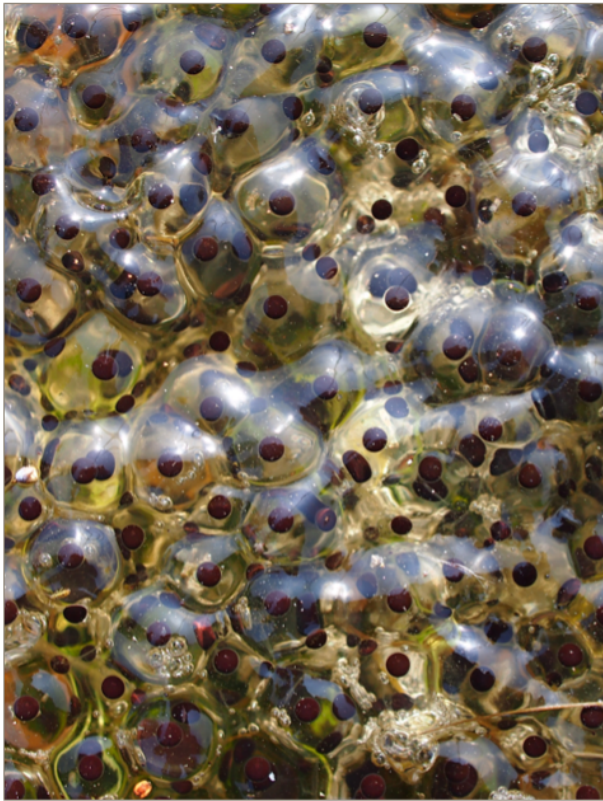

CALLUNA

Groddjursinventering 2019 för Hansa PowerBridge

Inför dragning av markkabel mellan Hurva station och
Ystad

OM RAPPORTEN:

Titel: Groddjursinventering 2019 för Hansa PowerBridge, Inför dragning av markkabel mellan Hurva station och Ystad

Datum: 2019-10-08

Rapporten bör citeras såhär: Ekdahl, B. 2019. *Groddjursinventering 2019 för Hansa PowerBridge, Inför dragning av markkabel mellan Hurva station och Ystad*. Calluna AB.

Omslagsfoton: vänster: rom av åkergroda *Rana arvalis*, överst: klockgroda *Bombina bombina*, nederst: lövgroda *Hyla arborea*. Foton: Bettina Ekdahl

Rapportförfattare: Bettina Ekdahl (Calluna AB)

Kvalitetssäkring: Håkan Sandsten (Calluna AB)

OM UPPDRAGET:

Utfört av: Calluna AB (organisationsnummer: 556575-0675)
Adress huvudkontor: Linköpings slott, 582 28 Linköping
Hemsida: www.calluna.se
Telefon (växel): +46 13-12 25 75

På uppdrag av: Svenska kraftnät (Adress: Sturegatan 1, 172 24 Sundbyberg)

Beställarens kontaktperson: Sofie Bydell

Projektleddare: Håkan Sandsten (Calluna AB)

Intern projektkod: HSN0068

Innehåll

1	Bakgrund	4
1.1	Syfte och områdesbeskrivning.....	4
1.2	Groddjurens miljökrav och bevarande	5
1.3	Groddjuren i området för den planerade elförbindelsen	5
2	Inventering av groddjur	6
3	Resultat	6
3.1	Groddjursinventering och tidigare observationer	6
3.2	Berörda livsmiljöer	7
4	Förslag till försiktighetsmått	8
4.1	Två lekvattnen norr om Sjöbo	8
4.2	Väster om Sövestad	8
4.3	Lekvattnen vid Gustavsborgsvägen.....	9
4.4	Generellt	10
5	Diskussion och slutsatser	10
6	Referenser	11
	Bilaga 1 – Översiktskarta	12
	Bilaga 2 – Detaljkartor	13

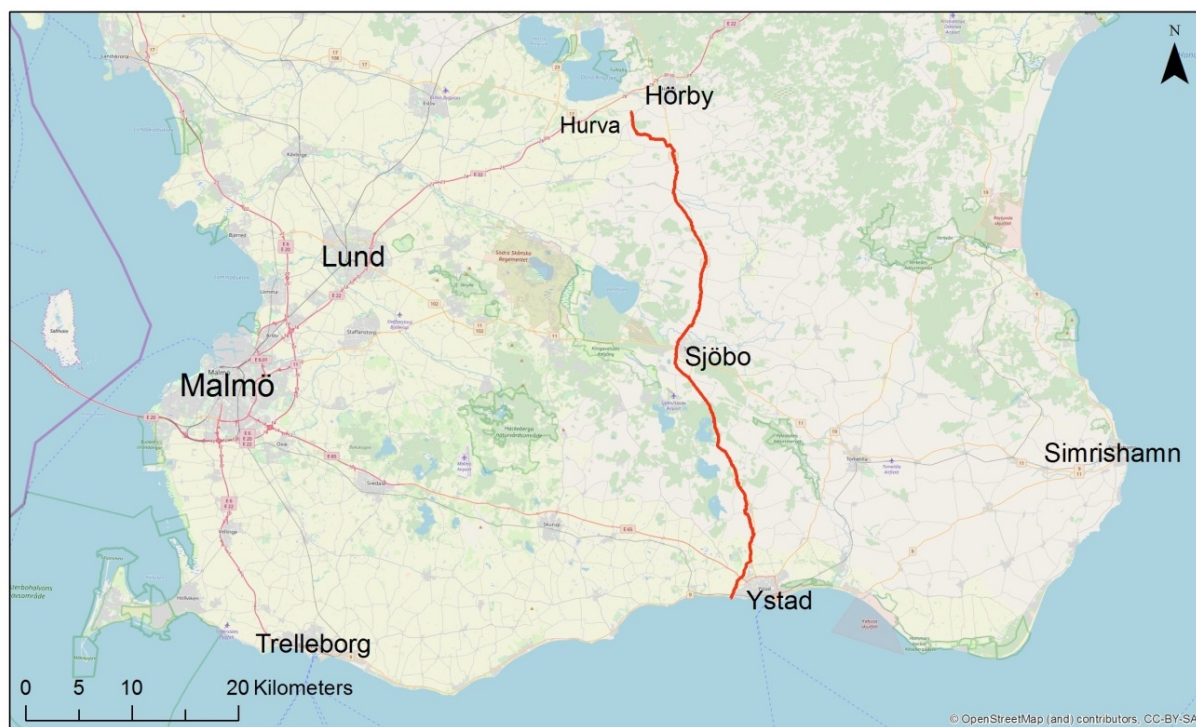
1 Bakgrund

1.1 Syfte och områdesbeskrivning

På uppdrag av Svenska kraftnät, genom Nordisk Elkraftteknik AB (NEKTAB), har Calluna AB genomfört en groddjursinventering längs sträckan för den planerade elförbindelsen Hansa PowerBridge. Elförbindelsen planeras som en mark- och sjökabel mellan Sverige och Tyskland och görs i samarbete mellan Svenska kraftnät och den tyska systemoperatören 50 Hertz. Syftet med denna rapport är att bedöma om och i så fall hur den planerade kabeldragningen kan påverka groddjuren och deras livsmiljöer med hjälp av befintlig information om området samt resultaten från här redovisad groddjursinventering.

Den drygt fem mil långa sträckan på land där elförbindelsen ska förläggas löper från Hurva station utanför Hörby via Sjöbo och vidare ner till Ystad, genom Hörby, Sjöbo och Ystad kommuner (fig. 1). Största delen av elförbindelsen kommer att följa och ligga i nära anslutning till riksväg 13. Elförbindelsen kommer att förläggas under marken delvis genom schaktning och delvis med hjälp av styrd borrhning under vägar, vattendrag och annan svår terräng. Vid förläggning av markkabeln krävs ett arbetsområde på ungefär 15-20 meter längs med sträckningen. I arbetsområdet inräknas kabelschakt, utrymme för schaktmassor samt arbetsväg för framförande av maskinfordon och utrustning.

Få vatten för groddjur ligger i nära anslutning till den planerade sträckningen (inom 100 m) men alla vatten inom 500 meter från den planerade kabeldragningen har inventerats för att ge en övergripande bild över vilka groddjur som kan komma att påverkas av kabeldragningen. I slutet av rapporten följer rekommendationer för hur förläggningen kan anpassas till hänsyn för groddjuren baserat på underlaget från genomförd inventering samt tidigare observationer av groddjur inom en kilometer på vardera sida längs den föreslagna sträckningen. Rapporten utgör underlag för miljökonsekvensbeskrivning (MKB) för Hansa PowerBridge.

— Planerad landsträckning Hansa PowerBridge

Kartproduktion: Bettina Ekdahl 2019-06-13

Figur 1. Översiktskarta över den planerade sträckningen av Hansa PowerBridge på land.

1.2 Groddjurens miljökrav och bevarande

För att groddjur ska bibehålla god bevarandestatus inom ett område, det vill säga frodas och fortleva nu och på sikt, kräver de tillgång till lämpliga lekvatten där de kan föröka sig samt lämpliga landmiljöer där de kan hitta föda, övervintra och söka skydd. Miljökraven varierar mellan olika groddjursarter men generellt sett bör det finnas fyra, fem lekvatten vanligtvis inte längre än 0,5–1 kilometer ifrån varandra för att spridning mellan vattnen ska kunna ske. Groddjurens vandringar mellan livsmiljöer, övervintringsplatser och lekvatten får inte hindras av infrastruktur såsom vägar för att säkerställa gynnsam bevarandestatus. Gällande landmiljöerna behöver alla groddjur jaktmiljöer där de kan hitta insekter och småkryp som föda. Här utgör jordbruksmark eller produktionsskog inte några livsmiljöer. Miljöer såsom betesmarker, mindre lövträdsdungar och liknande är bra jaktmiljöer för groddjur. Lämpliga övervintringsplatser är död ved, stenrösen och gnagarhål där de kan övervintra frostfritt.

Alla Sveriges 13 groddjursarter är fridlysta enligt artskyddsförordningen (SFS 2007:845) vilket innebär att man inte avsiktligt får skada eller döda groddjur. Man får inte heller förstöra groddjurens livsmiljöer om det finns risk att de dör ut lokalt eller nationellt. För de groddjursarter som finns upptagna i Art- och habitatdirektivets (92/43/EEG) bilaga 2 och 4 finns ett gemensamt bevarandebeslut inom EU:s medlemsländer och de har därför ett starkare skydd. Skyddet innebär att man, utan dispens från artskyddsförordningen vid exempelvis exploatering, inte får lov att:

- a) avsiktligt fånga eller döda exemplar av dessa arter i naturen, oavsett hur detta görs
- b) avsiktligt störa dessa arter, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder
- c) avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen
- d) skada eller förstöra fortplantningsplatser eller viloplatser

1.3 Groddjuren i området för den planerade elförbindelsen

Skåne utgör Sveriges viktigaste landskap för groddjur och många av Sveriges hotade groddjursarter förekommer endast här. Den planerade kabelsträckningen kommer att beröra utbredningsområdena för lövgroda *Hyla arborea*, klockgroda *Bombina bombina*, lökgroda *Pelobates fuscus*, vanlig groda *Rana temporaria*, åkergroda *Rana arvalis*, ätlig groda *Pelophylax esculentus*, vanlig padda *Bufo bufo*, större vattensalamander *Triturus cristatus* och mindre vattensalamander *Lissotriton vulgaris*. Aktuella kartor över arternas utbredningsområden finns på <https://artfakta.se> av ArtDatabanken.

Lövgroda, klockgroda, lökgroda, åkergroda och större vattensalamander finns upptagna i Art- och habitatdirektivets bilaga 2 och/eller 4 vilket innebär att de kräver särskild hänsyn. Särskild hänsyn innebär att även deras livsmiljöer (lekvatten, viloplatser och övervintringsplatser) omfattas av skyddet och utan dispens från förordningen får inte deras populationer störas eller påverkas negativt. Åkergrodan är vanlig i Sverige men minskar totalt sett i Europa och är därför med i direktivets bilaga 4. Ätlig groda och vanlig groda är upptagna i direktivets bilaga 5 vilket innebär att arterna kan behöva särskilda förvaltningsåtgärder om det finns risk att de minskar. För vanlig padda och mindre vattensalamander som inte omfattas av någon bilaga gäller däremot fridlysningsbestämmelserna och åtgärder som påverkar deras bevarandestatus lokalt eller nationellt får inte utföras utan dispens. För alla groddjursarterna gäller även att deras lekmiljöer (småvatten i jordbrukslandskapet) och övervintringsmöjligheter (stenrösen och stenmurar i odlingslandskapet) omfattas av det generella biotopskyddet enligt miljöbalken (7 kap 11 § samt Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken 5 §).

Lövgroda, klockgroda, lökgroda och större vattensalamander är känsliga för förekomst av fisk. Deras lekvatten behöver vara fiskfria (med undantag för småspigg) eftersom fisken äter ynglen

och honorna av dessa arter undviker därför att lägga ägg i dammar med fisk. Övriga groddjur som finns i området föredrar även fiskfria vatten med undantag för vanlig padda, men är inte lika kräsna som lövgroda, klockgroda, lökgroda och större vattensalamander. Vattnen får heller inte torka ut innan sensommaren för att groddjurens yngel ska hinna utvecklas till färdiga groddjur. Vatten som är solbelysta föredras av de flesta groddjur eftersom ynglen utvecklas snabbare om vattentemperaturen är hög. Rinnande vatten brukar inte fungera som lekvatten men kan vara viktiga för groddjurens spridningsmöjligheter.

2 Inventering av groddjur

Groddjursinventeringen gjordes i de vatten som ligger inom 500 meter på vardera sida av den föreslagna sträckningen för Hansa PowerBridge på land. GIS, höjddata och diverse kartmaterial har använts för att hitta lämpliga småvatten att inventera. De vatten som ligger inom 100 meter på vardera sida om den föreslagna sträckningen har undersökts noggrannare eftersom det finns en större risk för påverkan på vattenkvalitet och livsmiljöer i närheten av kabelförläggningen.

De metoder som användes vid inventeringarna är de som finns fastställda för nationell övervakning av groddjur (Hallengren 2010). För lövgroda, klockgroda och lökgroda innebär det att antalet spelande hanar räknas efter skymningen vid mörkrets inbrott. Lufttemperaturen måste minst vara 10°C för att hanarna ska spela. Lökgroda kan vara mycket svår/näst intill omöjlig att höra utan undervattensmikrofon, vilket Calluna inte hade tillgång till. Därför kunde förekomst av lökgroda inte undersökas på noggrann nivå. Det är svårt att hitta nya lekvatten av lökgroda eftersom de spelar tyst under vattnet under en mycket kort tid i månadsskiftet april/maj. De har även stora krav på sin livsmiljö och vill kunna gräva ner sig i sand och sandiga miljöer är en stor brist i dagens åkerlandskap. På den planerade sträckningen bedöms inga potentiella lekvatten, med bra vattenkvalitet och sandiga miljöer finnas. För brungrödor (vanlig groda och åkergroda) samt vanlig padda innebär metoden att man räknar antalet romklumpar lagda av grodorna och antalet romsträngar lagda av paddorna. För salamandrarna innebär det att man går runt vattnet och tittar/lyser ner i vattnet och räknar antalet individer. Om vuxna individer av de övriga grodarterna observeras noteras även dessa.

Inventeringen utfördes vid sex tillfällen under groddjurens lekperiod i april-maj 2019 av Håkan Sandsten och Bettina Ekdahl. Inventering med fokus på brungrödor, vanlig padda, större och mindre vattensalamander samt lökgroda gjordes den 16 och 17 april. Inventering med fokus på alla groddjursarterna gjordes den 24 april. Inventering med fokus på lövgroda och klockgroda samt ätlig groda gjordes den 14, 20 och 21 maj. Gynnsamma väderförhållanden eftersträvades så långt det var möjligt (minst 10°C i luften, svag vind (< 10 m/s) och klar himmel). Alla inventeringstillfällen genomfördes i bra väder.

3 Resultat

3.1 Groddjursinventering och tidigare observationer

Under den genomförda inventeringen observerades lövgroda, klockgroda, vanlig groda, vanlig padda, åkergroda och ätlig groda längs den planerade sträckningen. Observationerna är rapporterade till Artportalen.

Det groddjurstätaste området längs den aktuella sträckan finns söder om Sjöbo mellan Snogeholmssjöns norra utkant och Ystad sett både utifrån tidigare observationer (Artportalen 2000-2019) samt genomförd inventering (Bilaga 1). Det är också här som de mer hänsynskrävande arterna finns (lövgroda, klockgroda, lökgroda, större vattensalamander, åkergroda) och denna sträcka går igenom lövgrodans och klockgrodans samt till viss del lökgrodans huvudsakliga utbredningsområde.

I det intensiva jordbrukslandskapet längs den föreslagna sträckan norr om Sjöbo finns få vatten, vilket förklarar det låga antalet tidigare observationer här (inom en kilometer från den planerade sträckningen). Här finns enstaka tidigare observationer på Artportalen av de mindre hänsynskrävande groddjuren (vanlig groda, vanlig padda, mindre vattensalamander) och inga observationer av de mer hänsynskrävande arterna, vilket speglar kvaliteten på miljön.

Två lekvatten för groddjur finns inom 100 meter från den planerade sträckningen norr om Sjöbo (söder om Hellmanarp, samt vid södra passagen av Torpsån). I dessa vatten har vanlig groda observerats vid inventeringen. Inga tidigare observationer finns i dessa vatten (Artportalen 2000-2019). Söder om Sjöbo finns uppgifter om fem lekvatten för groddjur inom 100 meter från den planerade sträckningen. Ett temporärt lekvatten vid Vasahuset i närheten av Assmåsa är dock numera utdikad och planterat med bok. Av de fyra kvarvarande lekvattnen finns två väster om Sövestad, ett sydväst Sövestad vid Krageholmsvägen 40, samt ett vid Gustavsborgsvägen och infarten från väg 13 till Ystad återvinningsstation. I dessa vatten har sammanlagt vanlig groda, ätlig groda, lövgroda, klockgroda och större vattensalamander observerats, både under inventeringen och vid tidigare observationer (Artportalen 2000-2019). Fyndet av långbensgroda som har rapporterats norr om Sövestad är inte tillförlitligt och går att bortse ifrån (Bilaga 2, del 3).

3.2 Berörda livsmiljöer

Inga vatten sammanfaller exakt med den föreslagna sträckningen. Elförbindelsen planeras således inte att korsa något lekvatten. Elförbindelsen korsar dock ett antal diken och vattendrag (27 stycken, se Naturvärdesinventeringen av Nilsson & Sandsten 2018) som kan vara viktiga för groddjurens spridningsmöjligheter.

Totalt sex vatten som bedöms vara lämpliga för groddjur finns inom ett avstånd av 100 meter på vardera sida om den föreslagna sträckningen. Söder om Hellmanarp ligger lekvattnet uppströms kabeln och därför kan inte vattenkvaliteten påverkas. Det lilla vattendraget från lekvattnet som sannolikt fungerar som spridningsväg för groddjur ska passeras med styrd borrhning och därmed kan inte groddjuren påverkas.

Lekvattnet vid den södra passagen av Torpsån ligger också uppströms kabelförläggningen så vattenkvalitet kan inte påverkas. Groddjurens spridningsmöjligheter försämras inte eftersom vattendraget passeras med styrd borrhning.

Det tidigare lekvattnet vid Vasahuset har försvunnit och kan därför inte påverkas. Det finns många lekvatten i närheten av Assmåsa, men på lite längre avstånd än 100 m. Dessa har undvikits vid planeringen av kabelsträckningen och kommer därför inte att påverkas.

Den planerade sträckningen passerar mellan de två lekvattnen väster om Sövestad, men det sker med styrd borrhning under det lilla åkerdike som sammanbinder lekvattnen. Spridningsmöjligheter och vattenkvalitet kan därför inte påverkas.

Vid lekvattnet sydväst Sövestad vid Krageholmsvägen 40 undviks påverkan på vattenkvalitet, livsmiljöer och övervintringsområden genom att den planerade sträckningen går ute på en åker och berör inte det stenröse och den stenmur som bedöms utgöra viktiga övervintringsplatser för groddjur.

Nästan hela kabelsträckningen (ca 55,1 km) planeras att förläggas i åkermark och en sträcka på ungefär 5,7 km (ca 10 %) planeras att förläggas i betesmark som kan fungera som jaktmarker för groddjur. Den skog som planeras att korsas är till största delen produktionsskog och den föreslagna sträckningen undviker att korsa de mer värdefulla lövträdspartierna i enlighet med den naturvärdesinventering som genomförts av Calluna 2018 (Nilsson & Sandsten 2018).

4 Förslag till försiktighetsmått

Förläggning av Hansa PowerBridge kommer inte att skada några lekvatten så länge närliggande vatten inte grumlas under arbetet. Alla småvatten har undvikits under planeringen av sträckningen.

4.1 Två lekvatten norr om Sjöbo

Det arbetsområde på 15-20 meter som krävs vid förläggning av markkabeln bedöms ge en tillfällig habitatförlust vid de två närliggande lekvatten som finns norr om Sjöbo. Den föreslagna sträckningen går dessutom på andra sidan om vägarna (en enskild mindre väg resp. väg 13) jämfört med förekommande vatten, vilket minskar risk för påverkan. Inga försiktighetsmått behövs därmed vid dessa lekvatten.

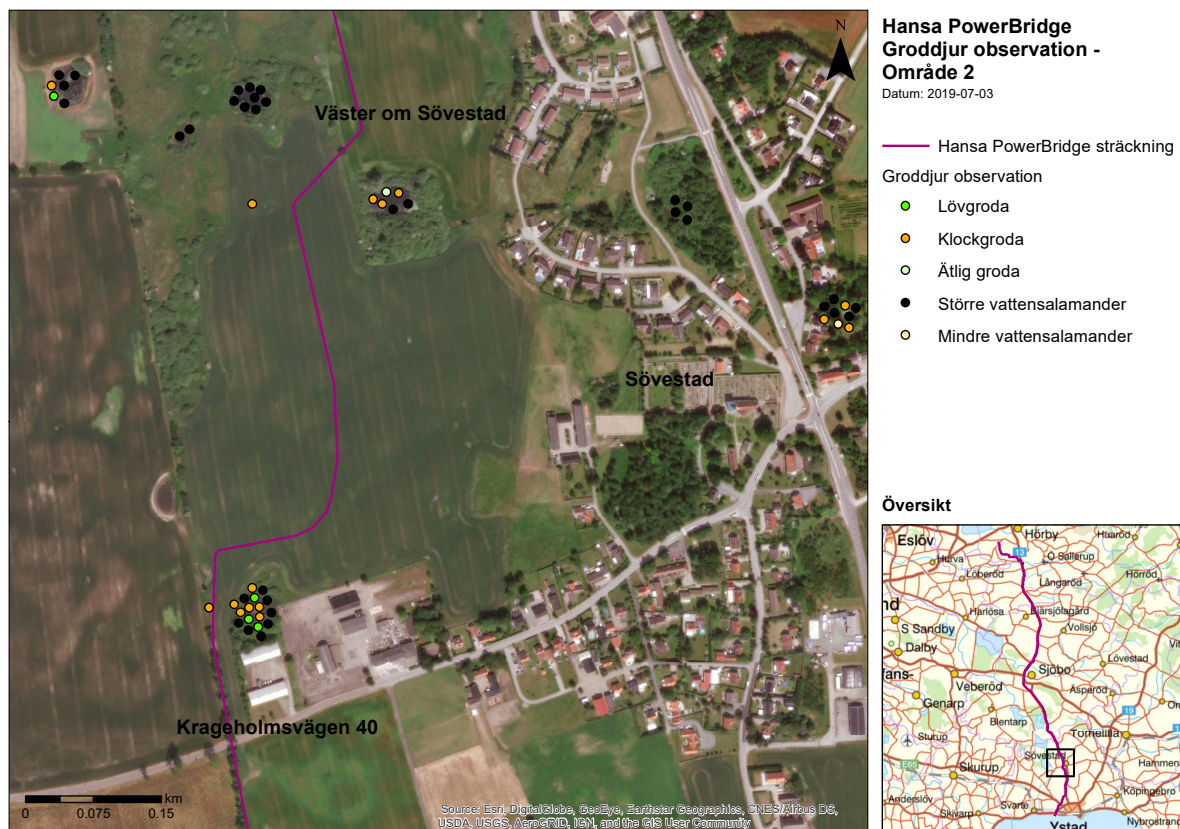
4.2 Väster om Sövestad

Väster om Sövestad behövs försiktighetsmått vid förläggning av elförbindelsen, för att undvika att vattnet, i dammar och diken, grumlas eller förorenas. Motivet är att platsen är en viktig lokal för groddjuren lövgroda, klockgroda och större vattensalamander (Figur 2). Lokalen är viktig eftersom dammarna ligger inom spridningsavstånd till varandra och här finns både jaktmiljöer i form av betesmark samt övervintringsmöjligheter i form av stenmurar och stenrösen. Det är positivt att kabeln inte planeras att dras över den betesmark som finns mellan dammarna väster om Sövestad eftersom de utgör viktiga jaktmiljöer för groddjuren där.

Även sydväst Sövestad vid Krageholmsvägen 40 bör den stenmur och det stenröse som ligger i nära anslutning till den föreslagna kabelsträckningen lämnas orörda för att säkerställa groddjurens övervintringsmöjligheter på lokalen (Figur 2). Det är positivt att kabeln planeras att dras över en åker eftersom den inte utgör någon god livsmiljö för groddjuren. Kabelsträckningen går dock i en sluttning ner mot lekvattnet och därför behövs extra försiktighetsmått för att inte orsaka grumling.

Försiktighetsmått för området väster om Sövestad är:

- Åtgärder för att undvika grumling och föroreningar vid dammar och diken väster om Sövestad. På den sträcka som syns i figur 2 ska inte grävarbeten genomföras på nyplöjd åker, vid kraftiga regn eller i samband med snösmältning.
- Stenmur och stenröse vid Krageholmsvägen 40 ska inte påverkas. Styrk borring påverkar inte groddjuren och är fullt acceptabel om det behövs för att korsa muren.

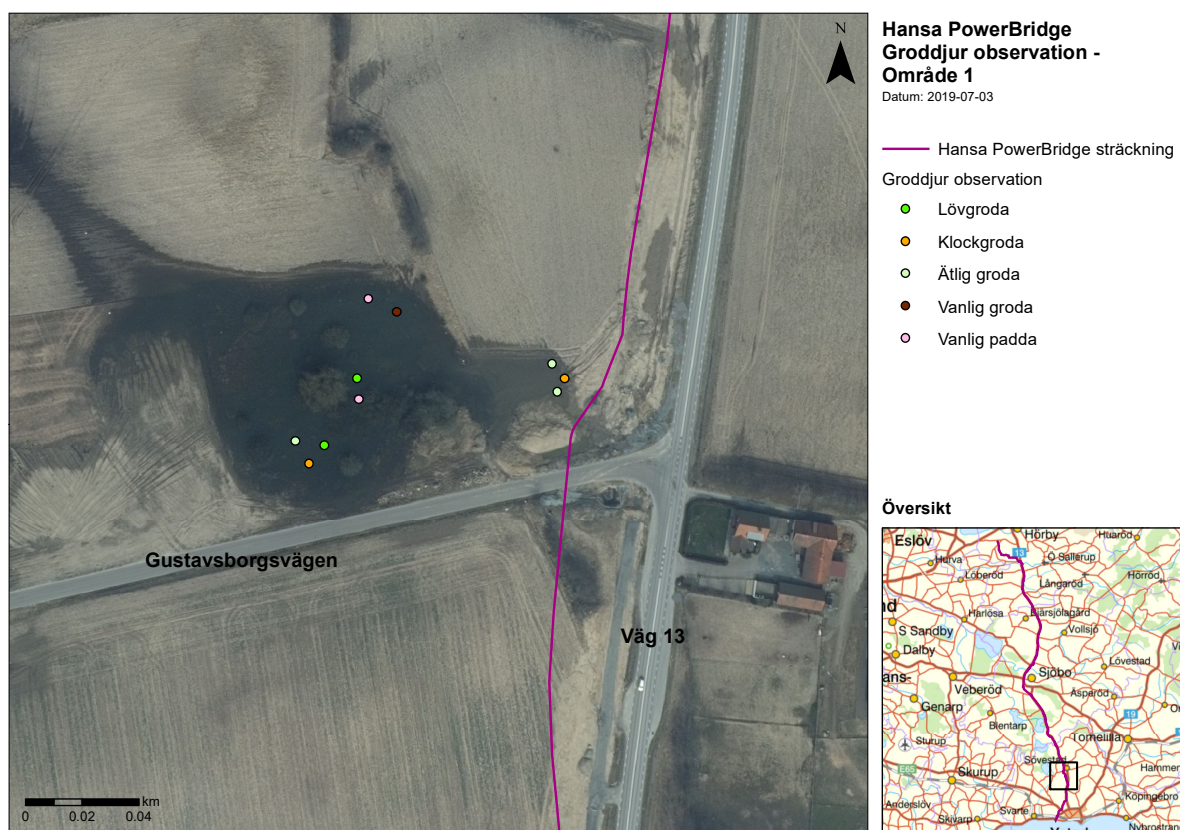
Figur 2. Väst och sydväst om Sövestad passerar några viktiga lekvatten, livsmiljöer och potentiella övervintringsplatser för groddjur. Sträckningen går på åker.

4.3 Lekvatten vid Gustavsborgsvägen

Det lekvatten vid Gustavsborgsvägen och infarten från väg 13 till Ystad återvinningsstation återfinns ungefär 40 meter ifrån den planerade sträckningen (Figur 3). Sträckningen går på en smal åkerremsa och här behövs försiktighetsåtgärder för att undvika att vattnet grumlas ytterligare. Vattnet är nämligen redan starkt påverkat av grumling och övergödning från jordbuket. Lekvattnet har observerats nyttjas av lövgroda, klockgroda, vanlig groda, vanlig padda och ätlig groda och är således lämpligt för många arter, även hänsynskrävande sådana.

Försiktighetsmått vid Gustavsborgsvägen är:

- Åtgärder för att undvika grumling av lekvattnet. På den sträcka som syns norr om Gustavsborgsvägen i figur 3 ska inte grävarbeten genomföras på nyplöjd åker, vid kraftiga regn eller i samband med snösmältning.

Figur 3. Vid infarten till Ystads återvinningsstation passerar kabelsträckningen ett lekvatten där många olika arter av groddjur har observerats.

4.4 Generellt

På de delsträckor där schaktning kommer att utföras kommer det att uppstå tillfälliga vandringshinder. Det finns en risk att groddjuren faller ner i de öppna, schaktade kabeldikena under fuktiga och regniga nätter under mars till oktober. De groddjur som fångas i dikena ska hjälpas upp, och placeras i den riktning de är vända mot. Om groddjuren är vända i riktning åt väg 13 när de befinner sig i kabeldiket bör de hjälpas över vägen. Detta är särskilt viktigt om stora antal groddjur fångas i kabeldikena.

Den mest känsliga perioden i groddjurens livscykel bedöms vara när de vuxna djuren lämnar sina övervintringsplatser och vandrar till lekvatten. Det sker huvudsakligen från mitten av mars och till mitten av maj för de aktuella arterna. Den bästa försiktighetsåtgärden med tanke på detta är att undvika kabelförläggning mellan Vålahusen vid Sjöbo och Källesjö vid Ystad under den tiden. Groddjurens populationer genomgår en flaskhals just när de lämnar sin övervintring och rör sig mot sina lekvatten. Det sker under en begränsad tid på våren och deras populationer är känsliga under den tiden.

5 Diskussion och slutsatser

Calluna bedömer att verksamheten inte kommer att påverka groddjurens livsmiljöer i sådan utsträckning att gynnsam bevarandestatus hotas, men det är dock viktigt att visa hänsyn till alla tänkbara livsmiljöer i enlighet med avsnitt 4.

Förläggning av elförbindelsen bedöms inte medföra några betydande habitatförluster eftersom kabeln till största delen av sträckan kommer att förläggas i åkermark. På de platser där kabeln

går igenom betesmark kommer det att bli en tillfällig och därmed obetydlig habitatförlust under tiden som kabeln förläggs om detta sker med schaktning. När kabeln är på plats kan floran återetablera sig naturligt i betesmarken och groddjuren åter nyttja den som livsmiljö.

Det kommer bli en permanent förlust av den skog som måste avverkas där kabeln planeras att förläggas, men eftersom skogspartierna som planeras att korsas är produktionsskog kommer denna påverkan på groddjurens livsmiljöer att bli obetydlig.

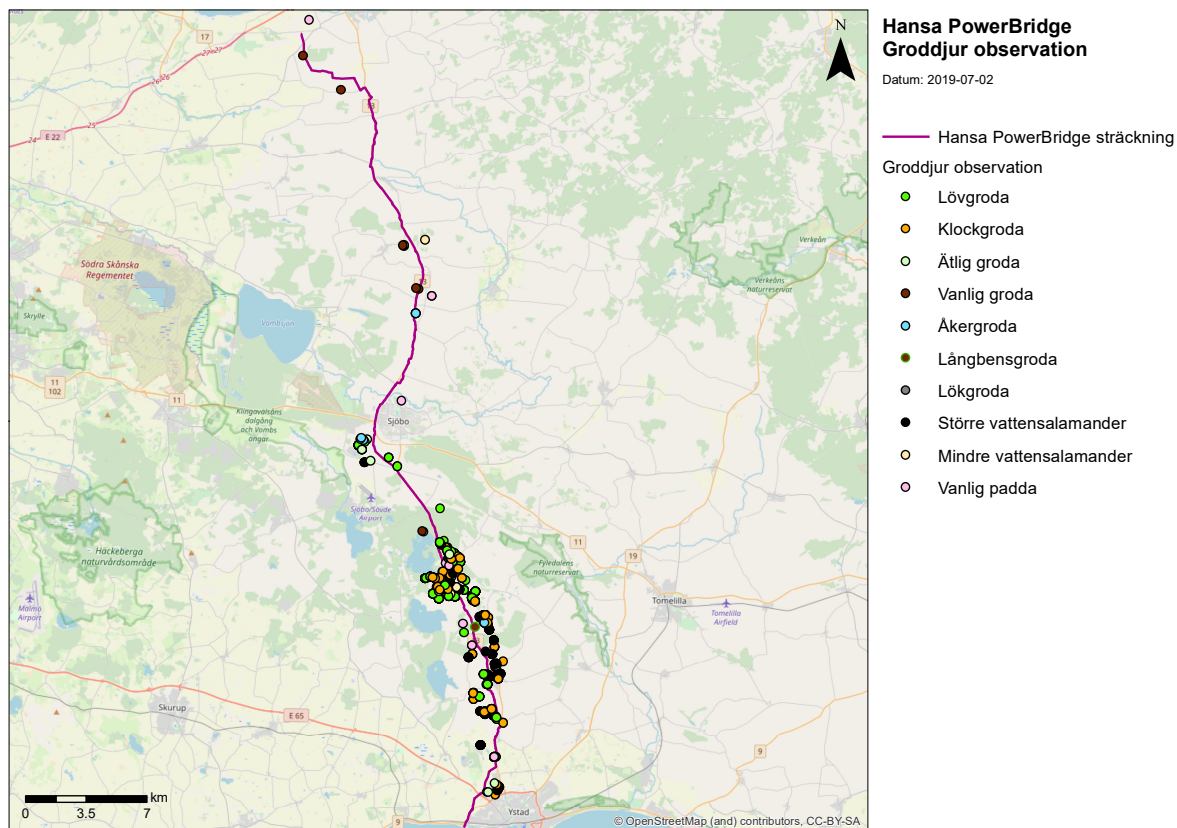
I dagens åkerlandskap råder en stor brist på småvatten och alla kvarvarande vatten har ett potentiellt stort värde för groddjur. Det är därför extra viktigt att undvika påverkan, vilket också arbetet med att ta fram den föreslagna sträckningen har tagit stor hänsyn till. På alla platser där kabeln kommer att korsa öppna diken med betydelse för groddjuren och alla vattendrag planeras styrd borrning att användas. Detta kommer då inte att påverka groddjurens spridningsmöjligheter.

6 Referenser

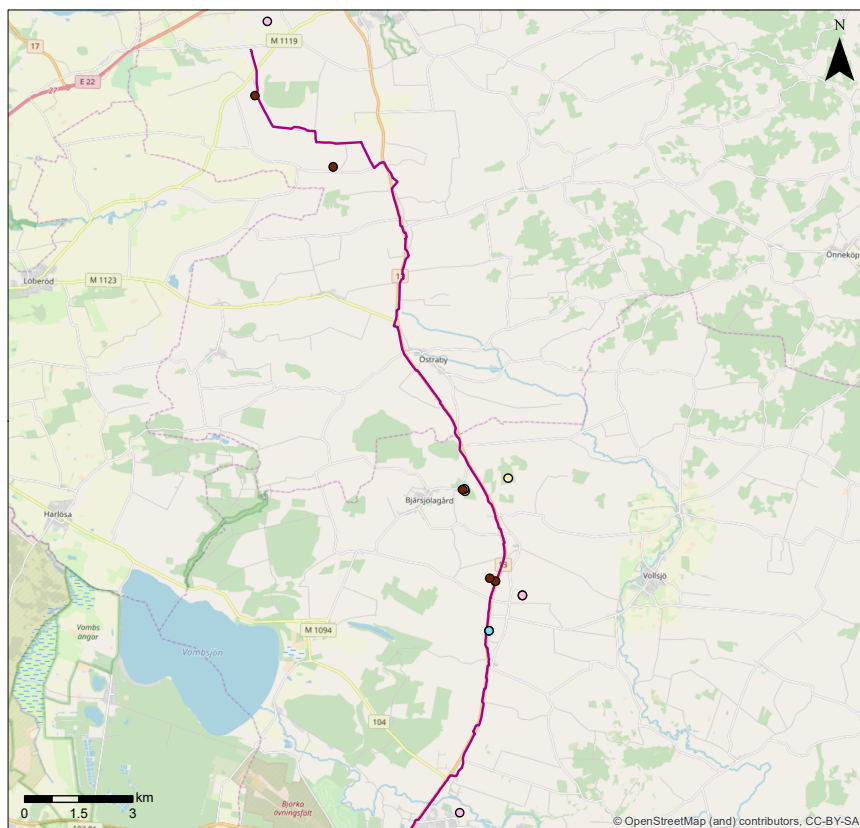
Hallengren, A., Blank, H. 2010. *Manual för uppföljning i skyddade områden – Skyddsvärda däggdjur, samt grod- och kräldjur*. Version 4.0. Naturvårdsverket.

Nilsson, S. & Sandsten, H. 2018. *Naturvärdesinventering längs Hansa PowerBridge (Hörby, Sjöbo och Ystad kommuner) inför MKB, 2018*. Calluna AB.

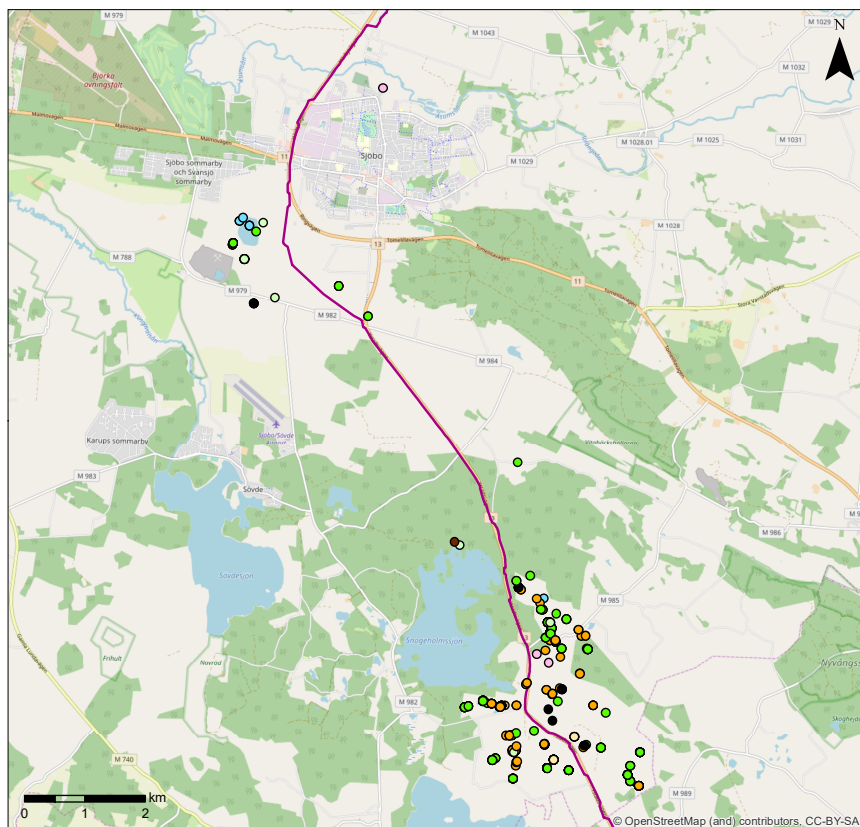
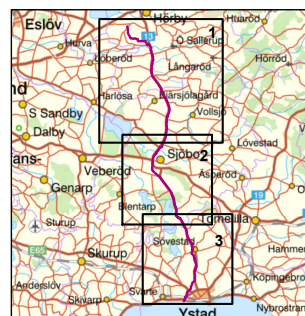
Bilaga 1 – Översiktskarta

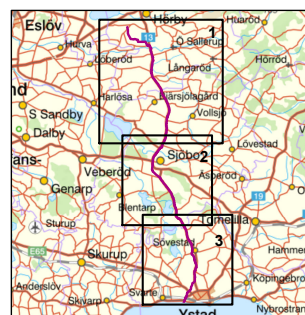
Bilaga 2 – Detaljkartor

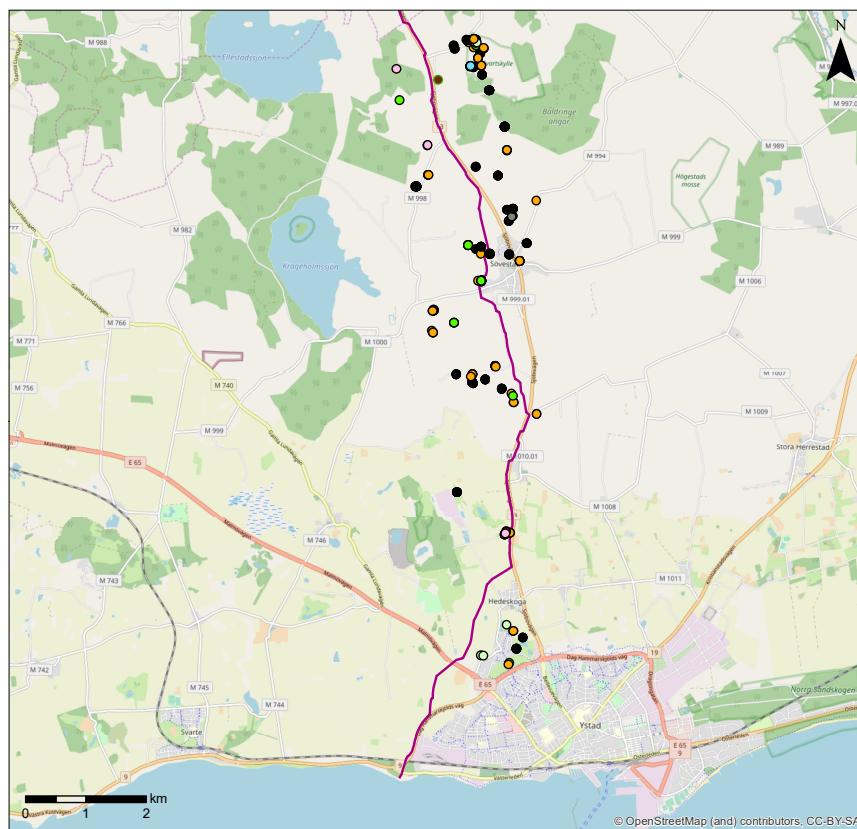

Översikt

Översikt

Hansa PowerBridge Groddjur observation - Del 3

Datum: 2019-07-02

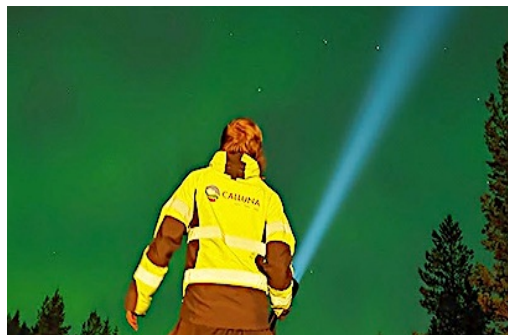
— Hansa PowerBridge sträckning

Groddjur observation

- Lövgroda
- Klockgroda
- Ätlig groda
- Vanlig groda
- Åkergroda
- Långbensgroda
- Lökgroda
- Större vattensalamander
- Mindre vattensalamander
- Vanlig padda

Översikt

CALLUNA

Hemsida: www.calluna.se • E-post: info@calluna.se • Telefon växel: 013-12 25 75

Huvudkontor: Calluna AB, Linköpings slott, 582 28 Linköping